

13 May 2011 Friday 09:00-10:45
Chairmen: Altıntaş A., Yöndemli F.

YENİ İLAÇLARIN ELDESİNDE ETNOLOJİ BİLİM DALININ ÖNEMİ

Güsel Kavalalı¹

¹Prof., İstanbul University Cerrahpaşa Medical Faculty, Dept. of Medical History and Ethics, Herbal Medicines Research and Application Center [Retired]

Etnoloji sözcüğü (İngilizce ethnology, yeni söylenişi budun bilim) Yunanca ethnos kelimesinden gelmektedir. Genel anlamda ırk ve kavimlerin köklerini, yayılmalarını ve ilişkilerini inceleyen ve özelliklerinden bahseden bir bilim dalıdır.

İnsanlık tarihinde botanik ve tıbbi bilimi birbirleri ile ilişkilidir. Şamanlar ve Witch-doctor denilen halk hekimlerinin, insanlara önerdikleri ilaçların yapımında botanik, antropoloji, arkeoloji, sosyoloji, din ve dil bilimlerinden yararlanılmıştır. Sonradan ilaç bilimi (farmakoloji) üzerinde uzmanlaşan bilim insanları, eski uygarlıklardan edindikleri bu bilgileri, yeni bulunan bitki türleri ile harmanlayarak yeni ilaç molekülleri ve terkiplerini hazırlamışlardır. Böylece yeni ilaçların eldesinde ethnobotany ve ethnopharmacology ve dolayısıyla ethnomedical bilim dalları ortaya çıkmıştır.

XIX. yüzyıl bitki kimyasının (phytochemistry) önem kazanmaya başlaması ile yeni bulunan bitki türleri ve bunların aktif maddeleri izole edilerek yeni ilaç hammaddeleri bulunmuştur. Daha sonraları sentetik kimya (synthetic chemistry) bilim dalı devreye girince, etnik kökeni belli, yıllarca halk arasında kullanılan bu terkiplerden tam ve yarı sentetik yollarla benzer aktif maddeler yapılmış ve böylece ilaç endüstrisi meydana gelmiştir.

Bugün eczaneden aldığımız tablet, şurup formundaki ilaçlar, yıllar öncesinde halk arasında kullanılan ve o zamanki halk hekimleri tarafından önerilen, içeriği çeşitli bitki türlerinden izole edilerek elde edilen, teknoloji ve farmakoloji bilimlerinin katkıları ile standardize edilip, dozu ayarlanılarak, hastanın rahatça alabileceği forma sokulmuş preparatlardır.

Anahtar Kelimeler: Etnoloji; ilaç

THE ROLE OF ETHNOLOGY IN DRUG DEVELOPMENT

Ethnology (from the Greek ethnos meaning people, nation, race) is a branch of anthropology that compares and analyzes the origins, distribution, technology, religion, language and social structure of human populations. The most important stage in a drug development program using plants is the accurate identification of the starting material. Several scientific disciplines associated with Ethnology such as Ethnobotany, Ethnomedicine, Ethnopharmacology can provide critical information in prescreening selected plants for further experimental pharmacological studies. Most importantly ethnological studies investigate the use of plants by various indigenous cultures, which in turn can form the basis for their pharmacological evaluation. Several commercially available standardized drugs used as treatments against disease have originally proven their efficacy in folk medicine and reached the market through extensive ethnopharmacological characterization.

Keywords: Ethnology; Drug